Modern Dönemde

Edebiyat, Eğitim, İktisat ve Mühendislik

Editörler
Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ULUTÜRK
Dr. Mine Nazan Kerimak ÖNER

Ankara - 2018

Bu kitabın tüm hakları yazarına ve yayıncısına aittir.

Modern Dönemde
Edebiyat, Eğitim, İktisat ve Mühendislik

Editörler
Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ULUTÜRK
Dr. Mine Nazan Kerimak ÖNER

ISBN: 978-605-7501-35-6

Genel Yayın Yönetmeni
Cuma AĞCA

Sayfa Düzeni / Kapak
Hakan ONAT

Baskı & Cilt
Berikan Matbaacılık / Gersan-ANKARA
Matbaa Sertifika No: 13642

YAYINEVİ
BERİKAN YAYINEVİ
Kültür Mah. Kızılırmak Cad. Gonca Apt. No: 61/6
Çankaya-Kızılay/ANKARA
Tel: (0312) 232 62 18 Fax: (0312) 232 14 99

Osman Nuri Akçokraklı ve Çalışmalarına Dair Bazı Malumatlar

Dr. Öğr. Üyesi Kamelya TEKNE

ÖZET: Kırım Tatar tarihi söz konusu olduğunda aklımıza öncelikli olarak Kırım Hanlığı, Kırım Savaşı, çeşitli zaman dilimlerinde gerçekleşen göçler, 18 Mayıs 1944 sürgünü gibi konular gelmektedir. Elbette bunlar Kırım Türklerinin hafızasında derin izler bırakmış, uzun vadede etkileri devam etmiş tarihi olaylardır. Ancak bu köklü milletin tarihi bunlarla sınırlı değildir. Milletlerin varlığının sağlam temeller üzerinde durması uzun yıllar içerisinde meydana getirip biriktirdikleri gerek maddi gerekse manevi kültür öğeleri sayesindedir. Bu kültür öğeleri ise en iyi şekilde o milletin içinden çıkan, yetişmiş şahsiyetleri aracılığıyla taşınır.

Kırım Tatarlarının kültürel hayatına baktığımızda bu türden şahsiyetlerin yaygın olduğunu görmekteyiz. Özellikle hakkında bilgi sahibi olduklarımız Kırım'ın XX. yüzyıldaki kültürel hayatına çeşitli alanlarda yön vermişlerdir. Yazımızda bunlardan birisi olan Osman Nuri Akçokralı'yı ve özellikle elimizde mevcut olan çalışmalarını tanıtmayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: Kırım Tatar, Türk Kültürü, Osman Akçokraklı, Tatar Damgaları

SOME INFORMATION ABOUT OSMAN NURI AKCHOKRAKLI AND HIS STUDIES

ABSTRACT: When talking about history of Crimean Tatars we primarily remember issues like Crimea Khanate, Crimea War, immigrations occurred in varying time periods, exile of 18 May 1944. Of course these are occurrences shattering the soul of Crimean Turks, historical events with continued affects in long term. However, the history of this deep-routed nation is not limited with these events. Existence of nations on sound foundations is based on both material and moral cultural elements they have piled up by creating during long years. Such cultural values are moved forward to future in the best manner by means of persons grown in such nation and well educated.

When we take a look at cultural life of Crimean Tatar people, we can observe that such persons are widespread. Especially those on whom we have knowledge about steer the cultural life of Crimea in various fields during XXth century. We are aiming to introduce one of these persons, Osman Nuri Akchokraklı and especially his studies available for us.

Key Words: Crimean Tatar, Turkish Culture, Osman Akchokraklı, Tatar Stamps

3 Ocak 1879 tarihinde Kırım Hanlığı döneminin merkezi olan Bahçesaray'da dünyaya gelen Osman Akçokraklı, bir çiftçi olan babası Hasan Mehmet'in, Akçokrak köyünden olması sebebiyle bu soyadını almıştır.[727] Bazı yerlerde tam adı Osman Nuri Akçokraklı olarak da geçmektedir.[728] Ailenin altı çocuğundan biridir. Ancak kardeşleri küçük yaşlarda hastalanarak ölmüşlerdir. Bahçesaray'da ilk (Kaytazağa Mektebi) ve orta tahsilini tamamlayan Akçokraklı on beş yaşına kadar burada yaşayarak[729] babasından hattatlık zanaatını öğrenmiştir.[730] Lise tahsiline ise Akmescit'te devam etmiştir.[731] Okumak için 1895'de İstanbul[732], 1908'de Mısır (Kahire)'da bulunmuştur.[733] 1899-1901 seneleri arası St. Petersburg Üniversitesi Doğu Dilleri Fakültesinde paleografya dersleri vermiş olup[734] Rusya'da Arap Dili ve Edebiyatı araştırmaları ekolünün kurucusu İgnatiy Yulianoviç Kraçkovskiy onun öğrencilerindendir.[735] Birkaç yıl boyunca Rusya içlerine ve komşu ülkelere seyahatler etmiş, 1910-1914 yılları arası Kredit Bank'ta idarecilik yaparken aynı zamanda Kitaphane Cemiyetinin başkanlığı görevini yürütmüştür.[736] Bu süre zarfında Tercüman Gazetesi ile yakın temas halinde bulunarak 1906, 1910-1916 senelerinde gazetede çalışmıştır.[737] 1917 senesinden itibaren Kırım Tatar Türklerinin ilmî hayatı açısından sembolik bir değer taşıyan Zincirli Medrese'de öğretmenlik

[727] *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Kırım Türk-Tatar Edebiyatı*, C. 13, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1999, s. 378; İ. A. Kerim, **Osman Akçokraklı (Eserler Toplamı)**, Tavriya yay., Akmescit, 2006, s. 6; A. Kolesnikov- İ. Kamalov, *Avrasya Türkologları Sözlüğü Rusya Türkologları (XX. Yüzyıl)*, TTK, Ankara, 2011, C. 1, s. 6.

[728] Bu durum Kırım Tatarları arasında eskiden kalma bir âdetten ileri gelmektedir. Önceleri dünyaya gelen çocuklara resmi adı dışında ikinci bir ad verme geleneği vardı ki aynı köyden olup benzer adı taşıyan çocuklar birbirleriyle karıştırılmasınlar. Bkz. İ. A. Kerim, "Jizn i Deyatelnost Osmana Akçokraklı (1879-1938)", *Osman Nuri Akçokraklı. İzbrannıye Soçineniya po İstorii, Arheologii, Etnografii*, G. Redaktor R.S. Hakimov, OOO Forma, Simferopol, 2016, s. 5.

[729] *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Kırım Türk-Tatar Edebiyatı*, s. 378.

[730] Kerim, *agm*., s. 6.

[731] *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Kırım Türk-Tatar Edebiyatı*, s. 378.

[732] Davut Paşa Medresesi'nde 1 sene boyunca okuduğu bilinmektedir. Bkz. Kerim, *agm*., s. 6.

[733] Kolesnikov - Kamalov, *age*, s. 6.

[734] *Age*, s. 6.

[735] A. Uçar, *Kraçkovskiy İgnatij Julianoviç: Hayatı ve "Nad Arabskimi Rukopisiami" Adlı Eserinin İncelenmesi*, İ. Ü. SBE Doğu Dilleri ve Edebiyatları ABD Arap Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015, s. 1.

[736] *Başlangıçtan Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Kırım Türk-Tatar Edebiyatı*, s. 378.

[737] Kolesnikov - Kamalov, *age*, s. 6.

yapmıştır.[738] 1917-1918 yılları arasında Çarlık dönemine nispeten Bolşevik İhtilalinin estirdiği siyaseten serbest hava içerisinde Kırım Hanlığı döneminden sonraki ikinci bağımsız süreç olan Kırım Tatar Milli Kurultayı'nın üyelerinden birisi de O. Akçokraklı olmuştur.[739] İlmî çalışmalarındaki başarıları sebebiyle 1920'de Ukrayna İlimler Akademisi'nin bir üyesi olmuş[740] akademi bünyesinde Kiev'de 1930'da yayımlanan "*Kırım Çalışmaları (I-IX)*" adlı külliyata yazıları ile katkıda bulunmuştur.[741] Tüm Ukrayna İlmî İştirak Merkezi tarafından yayımlanan *Şark Dünyası* adlı dergide de "Çufut-Kale'de Arkeolojik Keşif: Değerli Tarihi Buluntular" (1928), "1927 Yılında Kırım'daki Bilimsel Araştırma Çalışmalarına Kısa Bir Bakış" (1928), "XVI. Yüzyılda Don-Volga Kanal Projesinin Kuruluşu Hakkında" (1928), "1928'de Kırım'ın Maddi Kültür Tarihi Üzerine Bilimsel Araştırma Çalışması" (1929), "III. İslam Giray'ın B. Himelnitskiy ile Birlikte Polonya'ya Karşı Yaptığı Sefer ile İlgili Can Muhammed'in Tatarca Bir Manzumesi" başlıklı yazıları neşredilmiştir.[742] 1921'de İsmail Gaspıralı Müzesini kurmuştur. 1922'den itibaren Kırım Devlet Üniversitesi Kırım Eğitim Enstitüsü Şarkiyat Bölümünde *Güzel Yazı ve Paleografya*, *Türk Dili*, *Kırım Tatarlarında Folklor ve Etnografya* gibi dersler vermiştir. Aynı zamanda Tavriçeskiy Tarih, Arkeoloji ve Etnografya Cemiyetinin yönetim kurulu üyesi; Kırım Müze İşleri ve Sanat, Doğa ve Günlük Yaşamı Koruma Komitesi'nin Arkeoloji Komisyonu üyesi olarak faaliyetlerde bulunmuştur. 1926'da Bakü'de gerçekleştirilen I. Türkoloji Kongresi'ne katılmıştır.[743] O. Akçokraklı bir suç vasfına sokulan milliyetçi kimliği sebebiyle önce takibata uğramış 1934'de ise Kırım Eğitim Enstitüsü'ndeki görevine son verilmiştir. Bir süreliğine Komsomol okulunda coğrafya dersleri vermiş ve ardından da Bakü'ye yerleşmiştir. 5 (ya da 7 Nisan) 1937'de tutuklanarak Akmescit'e gönderilmiş Türkçülük, devrim karşıtlığı ve casusluk suçlamalarıyla 17 Nisan 1938 tarihinde ölüm cezasına çarptırılmış, kurşuna dizilerek şehit edilmiştir.[744]

---

[738] *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Kırım Türk-Tatar Edebiyatı*, s. 378.
[739] Kolesnikov - Kamalov, *age*, s. 6.
[740] *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Kırım Türk-Tatar Edebiyatı*, C. 13, s. 378.
[741] O. Pritsak, "İlk Türk-Ukrayna İttifakı (1648)", *İlmî Araştırmalar*, Çev. K. Beydilli, S. 7 (1999), İstanbul, s. 264.
[742] *Osman Nuri Akçokraklı. İzbrannıye Soçineniya po İstorii, Arheologii, Etnografii*, G. Redaktor R. S. Hakimov, OOO Forma, Simferopol, 2016, s. 70, 74, 109, 118; Pritsak, *agm*., s. 264.
[743] Kolesnikov - Kamalov, *age*, s. 6-7.
[744] *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Kırım Türk-Tatar Edebiyatı*, s. 378; Kolesnikov - Kamalov, *age*., s. 7.

Çalışmalarına baktığımızda hem ilmî hem de edebi yönünü ortaya koyduğu yazıları bulunduğunu görmekteyiz. Müstakil çalışmalarının yanı sıra yaşadığı dönemin neşriyatında da pek çok yazısı yer almaktadır. *Tercüman*, *Millet*, *Golos Tatar*, *Yeni Dünya* gazeteleri ile *Okuv İşleri*, *İleri*, *Yeni Çolpan* mecmuları gibi süreli yayınlarda onun çeşitli alanlarda kaleme aldığı makalelerine rastlamak mümkündür. Bazı yazılarının *Keşfi Çelebi* mahlasıyla yayımlandığını görüyoruz. Bunlar St. Petersburg'da çıkan *Mirat* mecmuasındaki "Peterburg'da Mukim Abdülreşit Efendi İbrahimov Cenaplarına", "Mirat'a Bir Hatıra", "Şair ve Onun Şiiri Ne İşe Yarar?", "Gazi Mansur Ziyareti" ile Tercüman'da yayımlanan "Milli Tiyatro" (1907) adlı makaleleridir.[745]

O. Akçokraklı'nın tespit edilen çalışmalarını, müstakil olanlardan başlayarak, listeleyecek olursak;

1- *Nenkecan Hanım Türbesi* (St. Petersburg, 1899): Osmanlı Türkçesi ile yazdığı bir hikâye olup 45 sayfadan oluşmaktadır. İlyas Mirza Boraganskiy Matbaasında basılmıştır.

2- *Bahçesaray Çeşmesi, Tılsım* (St. Petersburg, 1899): Şair A. Puşkin'in şiirlerinden Osmanlı Türkçesine aktarmış ve 12 sayfadan oluşmaktadır.

3- *Krılov'dan On Kıssa* (St. Petersburg, 1901): Mektep öğrencileri için ibret veren nitelikteki on kıssayı tercüme etmiştir. Masal türündeki eseri 16 sayfadan oluşmakta ve İlyas Mirza Boraganskiy matbaasında basılmıştır.

4- *Hattat-ı İslamiye* (St. Petersburg, 1900): İlyas Mirza Boraganskiy matbaasında basılmıştır. Kitapta güzel yazı örnekleri verilmekte olup 20 sayfadan oluşmaktadır ve bu eserde adı "Osman Nuri bin Hasan el-Kırımî el-Maruf Akçokraklı" olarak geçmektedir.

5- *Evlenme* (St. Petersburg, 1903): N. V. Gogol'den Osmanlı Türkçesine tercüme ettiği, 64 sayfalık, iki perdelik bir komedyadır.

5- *Kırım Gonceleri* (Orenburg, 1906): M. Fatih Kerimi

matbaasında bastırdığı resimli şiir mecmuasıdır. Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmış olup 25 sayfadır.

6- *Kırım'da Tatar Tamgaları* (1926): 1925 yılında katıldığı araştırma gezisi sırasında elde edilen damga örnekleri ele alınmıştır.[746] Kitabın Rusçası 1927 yılında Akmescit'te basılmıştır.[747]

---

[745] Kerim, *agm*, s. 5.

[746] Kerim, *agm*, s. 9-10.

[747] İ. Otar, "O. Akçokraklı'nın (Kırım Tatar Tamgaları) İsimli Kitabı Vesilesi ile Notlar", *Emel*, S. 135, Mart-Nisan 1983, s. 183; *Osman Nuri Akçokraklı. İzbrannıye Soçineniya po İstorii, Arheologii, Etnografii*, s. 30.

Tercüman gazetesindeki yazıları "Kıraathaneler", "Milli Tiyatro", "Büyük Harfler" (Latin Alfabesine geçme meselesi), "Cenaze Alayı", "Milli Hazinemiz", "Tercüman'ın Misafiri" (Moskova'daki Şark Enstitüsü'nden gelen misafir hakkında); Golos Tatar'da "Voennaya Slujba Krımskih Tatar" (Kırım Tatarlarının Askerlik Hizmeti) başlıklı Rusça bir yazısı bulunmakta; Millet gazetesindeki yazıları "Kırım Tatarlarının Askerliği", "İki Müftü" (XVIII. asrın sonunda müftü vazifesinde olan Maslav Efendi ve müftü Çelebi Cihan hakkında), "Sefername" (O. Akçokraklı tarafından yazılmış ve Bahçesaray'da sahneye konulan Kırım Giray Han piyesinden alınmış bir parça olup bu kısım Kırım Giray Han zamanında yetişmiş şair Edip Efendi'ye aittir.), "Bayrak Meselesi", "Ay Meselesi", "Kırım Türk-Tatar Edebiyatının Kıskaca Tarihçesi" (bu makale 7 sayı devamınca tefrikalar halinde yayınlanmıştır.); Yeni Dünya gazetesindeki yazıları "35 Yıl Hocalık Kürsüsünde" (Kırım'da meşhur şeyhülmuallimin Ahmed Nureddin Hoca hakkında), "Tiyatro Hayatımızdan", "Seyit Abdullah Özenbaşlı kim idi?", "İsmail Gaspirinskiy" (vefatının 10. yılını anma münasebetiyle yazılmış), "Kırım'da Matbaacılık ve Tatar Matbuatı" , "Bundan 85 sene Evvel", "Kart Yazıcılarımızdan İsmail Gaspirinskiy" (Tercüman gazetesinin Türk dünyasındaki yeri ve önemine izafeten ve matbuat günü münasebetiyle yazılmış), "O. A. Badaninskaya" (Bahçesaray Tatar Kültür Müzesi'nin müdürü Hüseyin Badaninskiy'nin eşi Olga Aleksadrovna'nın vefatı münasebetiyle yazdığı bir taziye yazısı); Yeni Çolpan dergisinde "Kazan Tatar Edebiyatı Tarihinden Aklımızda Kalanlar" (Akçokraklı'nın İdil Boyu Tatarları ile yakın münasebetleri sebebiyle kaleme aldığı bir yazı); Okuv İşleri mecmuasındaki yazıları "5 Mayıs Matbuat Günü Münasebetiyle. Kart Muallim ve Yazıcılarımızdan İsmail Gaspirinskiy", "Kırım Genç Muallimlerinin En Kartlarından Ahmet Nureddin (1861-1926)", "Kırım'da Arkeologlar Bayramı", "1928 Senesi İçinde Kırım'da Fenni ve Tarihi Ekspeditsiyalar", "Yarım Küreler. Bakü'de 'Zakkniga' Tarafından Neşir Olunmuş Tabii-Siyasi Harita"; İleri mecmuasındaki yazıları "Kırım'da Arkeoloji ve Etnografya Meselesi", " Akçokraklı'nın Kırım'da Tatar Tamgaları Kitabı Hakkında", "Kırım'da Etnografya" (metinde Ayserez köyünün fotoğrafı bulunmakta), "Kırım'da Arkeoloji. Kerç Tarihi Müzesinin 100 Seneliği", "Kırım'da Halk Edebiyatı ve Onu Yaşatanlar" (metinde Semen köyünden çıncı Seydahmet Akay ile Tub-Kenegez'den beyitçi Kurtmambet Akay'ın fotoğrafları bulunmakta) , "XVI. Asırda Volga-Don Kanalı Açılmak Meselesi (Tarihten Bir Sayfa)", "Yazılar Tarihinden", "Kırım'da Şuralar İdaresi Zamanında Tetkikat ve Taharrirat", "Kırım'da Tatar Matbaacılığı" (metinde O. Akçokraklı, dizgici Agayev ve İ.

Gaspıralı'nın ilk Kırım dizgicileri ile birlikte fotoğrafı bulunmakta), "Çufut-Kale'de Yeni Tapılan Tarihi Eserler", "Sudak'ta Selçuklulardan Kalma Tarihi Bir Bina" (Fomin'in makalesinden) dır.[748]

Bunların dışında Kırım'ın tarihi yerleri olan Çufutkale, Otuzköy ve Eski Kırım (Solhat) ile ilgili kitabeler ve tarihi vesikalara dayanan Rusça yazılar kaleme almıştır. "Eski Kırım ve Otuz Yazıtları" (Akmescit,1927), "Çufut-Kale Tarihinden Yeni Bilgiler" (Akmescit, 1928), "Epikrafik Buluntular" (Akmescit, 1929), "Kırım-Tatar ve Türk Tarihi Belgeleri XVI-XIX. yy.// Kırım Merkezi Arşivinden" (Akmescit, 1932), "Tatar Belgeleri XV-XIX. yy.//Kırım ASSR (Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti)'nin merkezi arşivinde saklanan" (Akmescit, 1931) başlıklı çalışmaları bulunmaktadır.[749]

O. Akçokraklı'nın Tarihçi kimliği açısından *Kırım'da Tatar Tamgaları* adlı çalışması ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmanın 1925 yılının Temmuz-Ağustos aylarında, beraberindeki heyetle (Şark Müzesi Müdürü Hüseyin Badaninskiy, müzik öğretmeni ve kompozitör Hasan Rıfatov, Kırım Üniversitesi Şark Şubesi öğrencileri olan Safvet Abdürrahim ile Abbas Kadıaskerov ve bir eğitimci ve aynı zamanda ressam Reşit Çelebiyev) yaptığı ilmi araştırma gezisi neticesinde ortaya çıktığını görmekteyiz.[750] Kırım Tatar Türklerine dair oldukça kapsamlı bilgiler toplanan bu gezide folklor ve etnografyaya dair de pek çok veri elde edilmiştir. 1000'den fazla epik ve lirik halk şiiri, halk inançları hakkında bilgi, 50 civarında el yazması ve belge toplanmıştır.[751] Ancak çalışmasının konusu olan ve Türklüğün en erken dönemlerinden itibaren tıpkı bir imza gibi yeri olan damgaların keşfi bu ilmi gezinin belki de en önemli kazanımı olmuştur. İlmi heyet Kırım Yarımadası'nın kuzeyinde çöl tarafı diye tabir edilen bölgede Akmescit'ten kuzeybatıya doğru gidildiğinde Sarabuz, Hıdırbalı ve Alaç köylerinden geçerek Abuzlar adındaki bir başka köye ulaşmıştır. Burada neredeyse zemin ile aynı seviyede bulunan doğal bir kayanın üzerine nakşedilmiş çok sayıda damga örneği ile karşılaşmıştır. İşte burası Akçokraklı'nın deyimiyle bir damgalar arşivi ya da müzesi şeklinde nitelendirilmiştir. Aynı zamanda daha önceleri Prof. A. N. Samoyloviç ve Bahçesaraylı bir eğitimci olan Yahya Bayburtlu'nun da Kırım'ı dolaşıp damga örnekleri topladıkları halde bu kısmı gözden kaçırdıklarını da ifade etmektedir.

---

748 İ. A. Kerim, *Bibliografiçeskiy Ukazatel (Peçatnıh Knig, Statey i Proizvedeniy na Krımskotatarskom Yazıke 1618-1944 GG.)*, SGT, Simferopol, 2009, s. 158-161.

749 *Osman Nuri Akçokraklı. İzbrannıye Soçineniya po İstorii, Arheologii, Etnografii*, s. 66, 94, 102,181, 198.

750 O. Akçokraklı, "Kırım Tatar Tamgaları", *Emel*, S. 135, Mart-Nisan 1983, s. 161-162.

751 Kolesnikov - Kamalov, *age*, s. 7.

Esasen çöl tarafındaki köylerde bu ve benzeri damgalara mezar taşları üzerinde de tesadüf edilmiş olup bu taşlarda yazı ve tarih bulunmaksızın kabir sahibinin hangi boy ya da uruga mensup olduğuna işaret etmektedir. Tekrar damgalı kayaya dönecek olursak doğanın, zamanın tahribatına uğramamış olan damga örnekleri seçilerek kaydedilmiş ve çalışmasına yön vermiştir.[752] *Kırım'da Tatar Tamgaları* adlı eserinde tespit edilen damga örneklerinin Orhun Yazıtlarındaki runik harfler, Divan-ı Lügat-it Türk'de geçen Oğuz boylarına ait damgalar, Cengiz soyundan gelen Hanların sikkeleri üzerindeki, bazı Altın Orda yarlıklarının sonunda kullanılan işaretler hatta eski Kore, Fenike, Himyeri ve Habeş Alfabelerindeki şekillerle mukayese eden ve benzerlikler üzerinde duran tablolara yer vermiştir.[753] Damgaların niçin kazındığı konusunda da birkaç rivayetten söz eden Akçokraklı bunların ne derece eski olduğunun tespiti, nereden geldiği hususunda çok detaya girmemiştir. Bunun sebebi eseri araştırma gezisinden çok kısa bir süre sonra yayımlamış olması ve bu coğrafyadaki Türk izlerinin kaybolmadan ortaya konması gayesiyle ilgili olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Osman Akçokraklı'nın ürettiği çok yönlü çalışmalarının da gözler önüne serdiği gibi edebi açıdan kalemi kuvvetli, ilmî açıdan da özellikle Kırım Tarihi odaklı çalışmalar üzerine yoğunlaşmış bir şahsiyettir. Disiplinler arası bilgi birikimiyle özellikle saha çalışmalarına katılarak ilmî yazılarını vücuda getirmiştir. Kırım'da Tatar Tamgaları adlı çalışmasıyla damgalar vasıtasıyla yarımadadaki Türk varlığının köklü bir geçmişe dayandığını ve Türk dünyasının ortak bir değeri olduğunu vurgulamıştır. Çağdaşı olan pek çok Kırım Tatar aydını gibi çalışmalarını sadece akademik kaygılar üzerinden değil millî kimliğin yeniden inşası yolunda gerçekleştirmiştir.

[752] Akçokraklı, *agm*, s. 164, 168.
[753] *Agm*., s. 170, 174-175, 177, 178-179.

KAYNAKÇA

AKÇOKRAKLI, Osman, "Kırım Tatar Tamgaları", *Emel*, S. 135, Mart-Nisan 1983, s. 159-180.

Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Kırım Türk-Tatar Edebiyatı, C. 13, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1999, s. 378-388.

KERİM, İsmail Asanoğlu, *Osman Akçokraklı (Eserler Toplamı)*, Tavriya Yay., Akmescit, 2006.

KERİM, İsmail Asanoglu, *Bibliografiçeskiy Ukazatel (Peçatnıh Knig, Statey i Proizvedeniy na Krımskotatarskom Yazıke 1618-1944 GG.)*, SGT, Simferopol, 2009.

KERİM, İsmail Asanoğlu, İ. A. Kerim, "Jizn i Deyatelnost Osmana Akçokraklı (1879 -1938)", *Osman Nuri Akçokraklı. İzbrannıye Soçineniya po İstorii, Arheologii, Etnografii*, G. Redaktor R. S. Hakimov, OOO FORMA, Simferopol, 2016, s. 5-11.

KOLESNİKOV, Aleksandr – İlyas Kamalov, *Avrasya Türkologları Sözlüğü Rusya Türkologları (XX. Yüzyıl)*, C. 1, TTK, Ankara, 2011.

Osman Nuri Akçokraklı. İzbrannıye Soçineniya po İstorii, Arheologii, Etnografii, G. Redaktor R. S. Hakimov, OOO FORMA, Simferopol, 2016.

OTAR, İsmail, "O. Akçokraklı'nın (Kırım Tatar Tamgaları) İsimli Kitabı Vesilesi ile Notlar", *Emel*, S. 135, Mart-Nisan 1983, s. 181-204.

PRİTSAK, Omeljan, "İlk Türk-Ukrayna İttifakı (1648)", *İlmî Araştırmalar*, Çev. Kemal Beydilli, S. 7 (1999), İstanbul, s. 255-284.

UÇAR, Anastasiya, *Kraçkovskiy İgnatij Julianoviç: Hayatı ve "Nad Arabskimi Rukopisiami" Adlı Eserinin İncelenmesi*, İ. Ü. SBE Doğu Dilleri ve Edebiyatları ABD Arap Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

EKLER

OSMAN AKÇOKRAKLI

Abuzlar köyündeki damgalı kayadan bir kesit

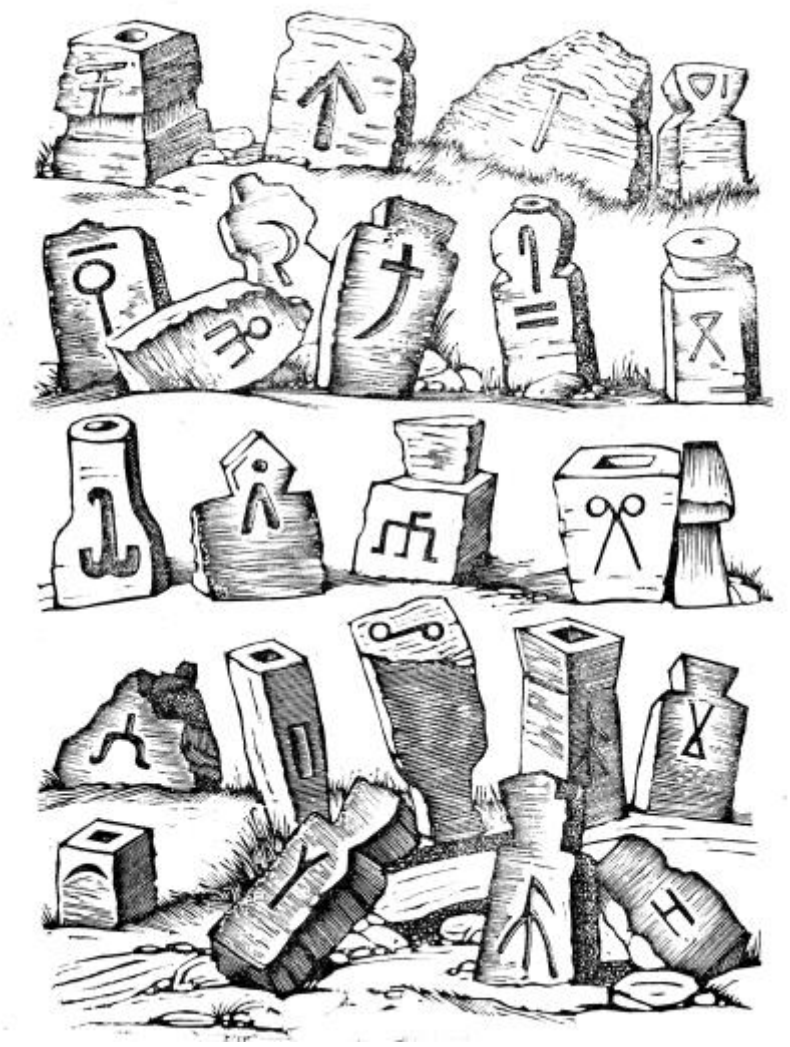

1. Абузхар, 2. Хыр-баян, 3. Алач, 4. Джулчак, 5. Каратурт, 6. Айдаргазы, 7. гор. Евпатория, 8. Такыя, 9. Кырк-Чоллан, 10. Кадыш, 11. Калач, 12. Каймак, 13. Киргеут.

14. Бурун-Эли, 15. Танабай, 16. Кыргыз-Казак, 17. Баккал, 18. Беш-Плав, 19. Огуз-оглу, 20. Ани, 21. Буюк-Ас, 22. Джамал, 23. Кучук-Ас, 24. Семен, 25. Бой-Казак, 26. Камаджи, 27. Акчора, 28. Карангыт, 29. Кенегез, 30. Шибан, 31. Тохтаба, 32. Байрач.

İlmi araştırma gezisi sırasında geçilen köylerden toplanan damga örnekleri. Her bir rakam damga örneğin alındığı köyü göstermektedir.

Damgaların mezar taşları üzerindeki görünüşlerinin resmedilmiş hali